

Kristendom och nationalism. : Inledningsföredrag vid diskussionsmöte å Folk...

Kyhberg, Gustav

73 H Br.

National Library
of Sweden

Teol.
Bok
(10)

KRISTENDOM OCH NATIONALISM

INLEDNINGSFÖREDRAG VID DISKUSSIONSMÖTE Å FOLKETS
HUS I UPPSALA DEN 23 OKTOBER 1914

AF

GUSTAV KYHLBERG
PASTOR

STOCKHOLM

A.-B. SV. KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

STOCKHOLM
1915

Kungl. biblioteket

0 0000 000003921

KRISTENDOM OCH NATIONALISM

INLEDNINGSFÖREDRAG VID DISKUSSIONSMÖTE Å FOLKETS
HUS I UPPSALA DEN 23 OKTOBER 1914

AF

GUSTAV KYHLBERG

PÄSTOR

STOCKHOLM

A.-B. SV. KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

FRISTEDDUM GÅR NÄRSTÄMMAN

STENOGRAFISKA FÖRHÅLLNINGARNA
PÅ SVENSKA TRYCKERIET

STOCKHOLM
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET
1915.

Om man i vår tid blickar ut öfver de olika tanke-
riktningarna och idéströmningarna och söker
efter sådana med bestämdt internationell och
universell karaktär, då stannar blicken alldeles
själfallet särskildt vid två af dem: socialdemokrati-
en och kristendomen. Det lystringsrop, som kallade
de stora skarorna att fylka sig under socialdemokrati-
ens fanor, var ju slutordet i Kommunistiska manifestet:
»proletärer i alla länder, förenen eder!» Och denna in-
ternationella broderstanke hör väl till den växande
socialdemokratiens mest bärande idéer.

*Men den internationella broderstanken finns lika klart
och bestämdt i kristendomen.* Detta är ett ovedersä-
ligt faktum, som väl också erkännes af alla. En blick
på kristendomens historia genom tiderna skall ådaga-
lägga detta med all önskvärd tydlighet.

Gå vi då först till själfva begynnelsen af kristendo-
men, till *Jesus Kristus* själf, och fråga, hvad det nya
var hos honom, så måste svaret bli: allt det nya hos
Jesus ligger däri, att han underordnade allting under
ett nytt mål, som han kallade Guds rike. De tre syn-
optiska evangelierna berätta ju om innehållet i Jesu
förkunnelse, att han gick omkring och »predikade
evangelium om riket». Judarna på Jesu tid väntade
på rikets ankomst. Men det betydde för dem befrielse
från romarnas välde och begynnelsen af en tid, då juda-
folket skulle bli världshärskare. De väntade alltså på
ett yttre judiskt världsrike. Med användande af vår
terminologi skulle man väl kunna säga, att judafolket
under tiderna af yttre betryck hade vant sig att söka
tröst i nationalistiska förhoppningar, som ju längre
tiden led antog från vår synpunkt otillbörliga dimen-

sioner. Eller m. a. o. de hemfölla åt chauvinism. Till denna längtan efter »riket» anslöt sig Jesus i sin förkunnelse, men han afvisade alla judarnas yttre storhetsdrömmar. Han kämpade liksom de mot en fiende, men det var icke mot Rom såsom dessa, utan hans fiende var hela det ondas rike i världen. Han ville bryta det ondas herravälde och i dess ställe införa Guds herravälde. »Tillkomme ditt rike», det var målet för hela hans sträfvan. Guds vilja skulle sättas igenom såsom i himmelen så ock på jorden. Och vi behöfva icke vara okunniga om, hvad Jesus menade med Guds vilja. Det var den rättfärdiga kärlekens vilja. Samma mål måste kristendomen ha ännu i dag, om den vill fasthålla förbindelsen med Mästaren. Det var ju hans gåfva till mänskligheten. Han gaf den icke åt judarna blott, nej, *alla folk* skulle bli hans lärjungar. Han inskränkte visserligen sin direkta verksamhet till judafolket, men icke för att judarna skulle i själfviskhet behålla hans verk och gåfva för sig själfva, utan för att de skulle fostras till människor, som likt surdegen skulle ha förmåga att genomsyra allt, som de kommo i beröring med. Intet hinder skulle för dem finnas starkt nog att hejda surdegens genomsyrningsarbete, vore det än nationella skrankor eller hvad som helst annat. Ja, hvarför gick för Jesus vägen genom Getsemane och upp på korset på Golgata kulle, om icke just därför att han nekade att ställa sig i den judiska nationalismens tjänst?

Näst Jesus är *Paulus* det viktigaste namnet i kristendomens historia. Och han har visat sig förstå och kunna följa Mästaren. Kan någon ens tveka om, huruvida Paulus var bunden af judarnas nationalism eller ej? För den, som aldrig så litet kommit i beröring med Pauli tankevärld borde det knappast vara möjligt

att tveka om svaret. Han gjorde allvar af att hata synden, hvar den än uppträdde, han sökte tåligt fördraga oförrätter och älska sina ovänner. Hela hans lifs sträfvan gick ut på att älska sina medmänniskor så som sig själf alldeles oberoende af deras härkomst. Då en from jude på morgonen prisade sin Gud för hans omvårdnad om de sina, brukade han också tacka för att han var jude och icke grek, fri och icke slaf, man och icke kvinna. Då det gällde Guds rike i världen, då kunde Paulus med full tillförsikt säga: »Här är icke jude eller grek, här är icke träl eller fri, här är icke man och kvinna: alla ären I ett i Kristus Jesus.» (Gal. 3: 28.) Så fri stod Paulus inför all slags nationell själfgodhet och alla nationella högmodstankar. — Om någon vill närmare lära känna arten af Pauli nationalism, må han läsa Romarbrevets 9—11 kapitel.

Kyrkans historia ända fram till våra dagar talar på samma sätt sitt tydliga språk om kristendomens universella och internationella karaktär. Här skall blott i all korthet påminnas om ett par detaljer ur kyrkans historia.

Tänk på *missionen* och den oerhörda utveckling, som den fått bevittna, icke minst under de allra sista årtiondena. Hvad betyder väl detta annat än att kristendomen med surdegens kraft bryter igenom alla skrankor, som vilja sätta hinder i vägen. Paulus kunde på sin tid säga: »Här är icke jude eller grek.» I det yttersta af dessa dagar skulle med tanke på missionsarbetets stora uppsving med full sanning kunna sägas: Här är hvarken hvit eller röd, svart eller gul eller brun: alla äro de ett i Kristus Jesus. Den kristna broderstanken bevisar bl. a. just i missionens själfuppoffrande och mödosamma arbete, att den verkligen finnes till och på många håll lefver ett starkt lif. Och

} /
religiösa
säger

hvad missionen verkligen betyder för den internationella andliga samfärdseln, det har hittills alltför litet uppskattats, hvilket väl oftast berott på den oerhörda okunnighet, som den stora allmänheten visar i dessa frågor. För att närmare belysa dess betydelse tillåter jag mig att citera några rader ur *Vår Lösen*^{*)}: »Man behöfver icke ha bläddrat mycket i våra missionstidningar för att förstå, hvilket nät af vänliga tankar, som missionen spänt öfver vår jord. En grupp unga konfirmander underhåller ett skolbarn i Sydafrika, följer dess utveckling och kommer in i dess underligt främmande värld. Studenter i Sverige bygga ett studenthem i Sydindien och känna ansvaret för den man, som där arbetar. Sådana förbindelser förbereda, jämte det vetenskapliga samarbetet, den växande samfärdseln, de internationella sammanslutningarna, ett närmande folken emellan. Likavisst som vi kristna icke få underskatta det andra, böra våra motståndare icke underskatta missionen... Missionsarbetet har bidragit att stärka den enskildes förpliktelse mot mänskligheten, mot alla som bära människoansikte.»

Jag skulle här också kunna peka på en annan kristlig international, som verkligen sträfvar att famna hela jorden. Jag menar *det kristliga studentvärldsförbundet*. Det är ännu ett bevis på, hur arbetet för Guds rike kan förena människor af vidt skilda nationaliteter. (Glädjande nog tyckes sammanhållningen ej komma att lida afbräck ens genom det nu rasande världskriget, ett starkt bevis för, hur lefvande broderstanken växt sig inom den kristliga studentrörelsen mellan dess olika medlemmar.) Alla kunna de, sida vid sida, sätta in sin kraft i det gemensamma arbetet. Öfver 155,000 studenter ha anslutit sig till världsförbundet. Hvad en

^{*)} 1914: n:r 20.

sådan sammanslutning betyder för ett närmande folken emellan kan kanske enklast klargöras genom att nämna en del siffror från förbundets senaste världskonferens sommaren 1913. De till konferensen sända ombuden voro ungefär 320, fördelade på omkring 40 olika nationer. Där funnos amerikanare, engelsmän, tyskar, svenskar, norrmän, danskar, ryssar, japaner, kineser, negrer m. fl. Att en sådan skara människor af vidt skilda nationer och folkslag föras samman i broderligt samarbete för ett gemensamt mål kan ej vara betydelselöst. Ett erkännande af detta fick också Studentvärldsförbundets ledare, den bekante doktor John Mott, mottaga, då en känd fransk diplomat till honom yttrade sin mening, att Studentvärldsförbundet betydte mer för arbetet på världsfreden än all den direkta fredsverksamheten tillsamman tagen. Ett yttrande hvare Englands konung sedan vid ett samtal med doktor Mott instämde. Det kan ju ock förtjäna nämnas, att president Wilson, som i det nu pågående kriget gjort försök att medla mellan de krigförande makterna, under sin studietid varit en mycket verksam medlem i Kristliga Studentvärldsförbundet. Liksom f. ö. också vår svenska ärkebiskop, hvars namn är knutet vid en direkt insats i arbetet för fred och kristlig gemenskap.

I detta sammanhang skall jag till sist peka på ännu en faktor, som kan blifva af storartad betydelse för det internationella samarbetets sunda och lyckliga utveckling: *de olika ländernas kyrkor*. I de olika länderna ha de unga kyrkorna börjat få en klarare syn på sin uppgift mot sitt folk som en helhet. Hos oss här i Sverige har tanken på detta fått sitt uttryck i lösensordet: Sveriges folk — ett Guds folk. Starka folkkyrkor, som lyckats uppföstra själfva folkpersonligheterna till ett starkt pliktlif, de skola så som intet annat kunna understödja

den internationella rättsordningen. Jag citerar åter Vår Lösen*): »I samma mån Gud blir folkens fader, i samma mån bli folken bröder. — För detta måls vinnande skola kyrkorna arbeta främst i sina egna folk — men helt visst skall den närmaste tiden ålägga kyrkorna äfven mera direkta fredsplikter. Det måste komma ett kyrkornas samarbete för freden — ett stöd från kyrkorna också åt det internationella fredsarbetet.» Vår svenska kyrka har ju försökt något i den vägen i och med ärkebiskop Söderbloms initiativ till ett upprop för fred och kristlig gemenskap från officiella kyrkomän i olika länder. Man kan instämna med Upsala Nya Tidning, som på tal om detta skriver: »Att ett lifstecken från kristendomens officiella målsmän framkommer som en om ock försiktig protest mot kriget och bön om fred, det kunna vi glädja oss åt beror på ett svenskt initiativ.» Men att glädja sig åt detta vore meningslöst, om man icke ansåge det vara af någon betydelse. Upsala Nya Tidning påpekar också detta, då den i samma artikel säger: »Men det är då glädjande att se, att bland de kristna kyrkornas officiella män det ges några, som ha så mycket af idealitet och fredskärlek i sina tankar och samveten, att de inse att en tystnad från deras håll vore ovärdig. Man må förstå det eller icke, men ett uttalande från dessa kyrkorepresentanter är icke betydelselöst.» Och man måste instämna i tidningens önskan, att ett sådant upprop kommer till stånd. Och i enlighet med Upsala Nya Tidnings förhoppning vilja också vi kalla detta för »vår lösen», därmed tillkännagifvande, att vi ej höra till dem, »som nu sitta och sjunga krigsnationalismens lofsånger». Huru skulle vi som kristna kunna detta, om vi vilja vara trogna mot Jesu uppdrag

*) 1914: n:r 20.

till de sina att göra alla folk till lärjungar? Hur skulle vi kunna detta, om vi vilja stå i deras led, som kämpa för Guds herravälde i världen?

*

Men här måste en sak med kraft betonas: *Kristendomen är icke blind för det nationellas betydelse*. Nej, tvärtom! Kristendomen har kanske mer än någon annan lifsåskådning öppet öga just för det nationella. — Jag undviker med afsikt att använda uttrycket nationalism, då det är ett alltför nytt och mångtydigt, ja, också missbrukadt ord, för att lämpligen kunna användas i en offentlig diskussion. Den ena menar ett, den andra ett annat. För somliga är det liktydigt med chauvinism och imperialism, medan andra däri alls ej lägga in något sådant. Jag använder alltså inte själfva ordet, men de verkligheter af olika art, som ligga bakom ordet, vill jag försöka att låta komma till full rätt. — Alltså: kristendomen förstår att uppskatta det nationellas betydelse. Det är lika tydligt, som att kristendomen är universell och internationalistisk.

Jesus själf hade stark känsla för sitt land och sitt folk. Då judarna trots hans verksamhet ibland dem, ej förstå honom, då just *hans* folk står honom fjärran, då sörjer han. Evangelierne berättar ju, hur åsynen af Jerusalem, hans fäderneslands hufvudstad, väckte sådana sorgsna tankar till lif hos honom. »Då han nu kom närmare och fick se staden, begynte han gråta öfver den och sade: 'O, att du i dag hade insett, också du, hvad din frid tillhör! Men nu är det fördoldt för dina ögon. Ty den tid skall komma öfver dig, då dina fiender skola omgifva dig med belägringsvall och innesluta dig och tränga dig på alla sidor. Och de skola slå ned dig till jorden tillika med dina barn, som äro i

dig, och skola icke lämna kvar i dig sten på sten, därför att du icke aktade på den tid, då du var sökt.» (Luk. 19: 41—44.) Här ha vi ett vittnesbörd om Jesu fosterlandskärlek. Detta är icke det enda. Tänk t. ex. på liknelsen om fikonträdet, som ej ville bära frukt och som därför skulle huggas bort. Men vingårdsmannen bad för trädet, för att han ytterligare skulle få sköta om det, så att det dock slutligen skulle bära frukt. Jesus var vingårdsmannen, och trädet var Juda folk. Här är åter ett vittnesbörd om hans innerliga fosterlandskärlek. Äfven andra sådana vittnesbörd finnas, men de redan anförda må vara nog.

Och med *Paulus* var det på samma sätt. Han som kunde säga: »Här är icke jude eller grek . . . alla ären I ett i Kristus Jesus», han kan tala stolta ord om sin judiska härkomst och sin samhörighet med sitt folk. Och liksom Mästaren så lider också han vid tanken på judafolkets ohörsamhet och däraf följande nöd och lidande. I 9:de kap. i Romarbrevet betygar han: »Jag talar sanning i Kristus, jag ljuger icke — . . . när jag säger att jag har stor bedröfvelse och oafåtligt kval i mitt hjärta. Ja, jag skulle önska att jag själf vore förbannad och bortkastad från Kristus, om detta kunde gagna mina bröder, mina fränder efter köttet.» Och han gläder sig i hoppet och förvissningen om, att dock till sist hela Israel skall blifva fördt till tro och frälsning. (Kap. 11.)

Äfven *kyrkans historia* lämnar talrika vittnesbörd om, att kristendom och nationellt sinne trifvas väl ihop, ja, att det nationella sinnet stärkes genom kristendomens inflytande. Så hos den enskilde men så också hos hela folk.

*

När kristendomen på allvar får rum i ett folk, hvad betyder det? Om det går så i vårt folk t. ex.? Vi kom-

ma här åter in på tanken: Sveriges folk — ett Guds folk. Hvad innebär detta för det nationella sinnelaget? Jag citerar*): »Då Gud tänkte sina stora tankar, tänkte människor, folk och världar, då tänkte han också Sveriges folk. Sveriges folk hvilade som en tanke i Gud. — Hur hafva inte våra bästa mödat sig att i toner och bild, lif och gärning, dikt och sång återfinna hvad Gud tänkte, då Sveriges folk hvilade i honom. — — Hvarje folk skall vara bärare af ett egendomligt andelif. Hvarje folk skall i sitt lif utpräglä en sida af kristuslifvet. Det folk, som ej kämpar för att bli medvetet om sin gudstänke, har ingen mening i sitt lif, intet ändamål. Det dömer sig själft till döden. Hvertill tjänar det, att det folket lefver sitt eget lif? Hvarför kan det ej lika gärna gå upp i ett annat folk? Det har ingen uppgift. Det kan dö, och dör det, så är det förvisso ingen hjälte-död.» Alltså: liksom för den kristne hvarje enskild människa har en bestämd gudomlig kallelse, som just denne enskilde har att utföra för att få någon mening med sitt lif, så ser den kristne också på folken på samma sätt. Liksom den enskilda människan måste bli en pliktens människa, så måste ock folken bli pliktens folk, beredda att utföra den gärning, som de fått visshet om, att den är gifven just dem att utföra. Att samla folket till att se och fatta och taga på sig denna sin gudomliga kallelse, det bör vara kristendomens verk i ett folk. Det är kyrkans uppgift. Där ligger svaret på frågan om kristendomens förhållande till det nationella.

Därför blir det ock en plikt att värna om landets trygghet utåt, så att det ej hindras i fullgörandet af sin uppgift. Medvetandet om detta bestämmer de kristnas plats, då det gäller det yttre försvaret. Jag citerar åter *Vår Lösen***): »Vårt folk står i den lyckliga ställningen,

*) Manfred Björkquist. Kyrkotanken sid. 9.

***) 1914: n:r 20.

att det för oss aldrig kan bli fråga om annat än att häfda lif, rätt och själfständighet. Då vi arbetat för försvarets stärkande, ha vi känt oss fylla en plikt mot Gud, som gifvit oss land och frihet och allt hvad däri hvilas, att vi skola tjäna Honom och folken i världen. Det är Guds Sverige — vi ha det till låns. Det är framfarna och kommande generationers Sverige. Vi ha icke rätt att göra lifvet i Guds tjänst svårare för våra efterkommande. Kufvade och utan rörelsefrihet, indragna i ett annat folks lifssfär skulle vi hvarken kunna göra detta folk och än mindre släktet den kärlekens tjänst, som åligger oss. Här gäller det ordet, att man må mer frukta dem, som dräpa själen, än dem, som dräpa kroppen. Sveriges fria lif är mera värdt än svenska kroppar —, ty svenska själar träffas icke af gevärskulor eller granatskärfvor, men väl kunna de förgiftas i maklighet, nöjeskultur och politisk ruttenhet. I fångenskap skulle Sveriges själ tyna.» Härmed är också påvisad orsaken, hvarför de kristna ej under alla förhållanden betrakta ett krig såsom det allra värsta, som kan inträffa. Men från en sådan ståndpunkt är det ett himmelsvidt steg till att »bruka religionen till täckmantel för sina krigspolitiska företag» eller att »använda kristendomen som krigsfetisch». En sådan ståndpunkt borde vara omöjlig för hvarje verklig kristen att intaga. Där sådant kan ske, där har kristendomen upphört att vara det nationellas samvete, där blomstrar en nationalism med stark bismak af chauvinism. Sådant ha de kristna att taga afstånd från. Med rätta ha en mängd sådana företeelser, som framkommit under det nu pågående kriget, mötts med motvilja och afsky i vida kretsar. Allt detta tal om de olika nationalgudarna, som särskildt under krigets första veckor fyllde segertelegrammen från slagfälten, har fått det mottagande det för-

tjänar. Från de mest skilda håll ha indignerade protester kommit: i tidningar af olika kulör, i föredrag och predikningar o. s. v. Samfäldt har uttalats ett bestämdt ogillande af alla tendenser att göra Gud till garant för nationella privatintressen. Icke minst skarp har oppositionen varit från svenskt kyrkligt håll. Och det är ju själfklart att så skulle vara. Folkkyrkans uppgift är ingalunda att på något vis tjäna folkets egoism eller nationens själfbelåtenhet och lust att förhäfva sig på andras bekostnad. Den har alls icke till uppgift att lägga hyende under de nationella fe-len och svagheter. Men *allt det äkta* hos sin egen nation har folkkyrkan att värna om.

Detta vill den göra genom att arbeta inifrån och utåt. Den tror inte på den motsatta vägen. Så också i försvarsfrågan. *Kyrkan är på samma gång ifrig fredsvän och ifrig försvarsvän*, hvare alls icke någon motsägelse ligger. Den ståndpunkten är kyrkan f. ö. icke ensam om. Bengt Lidforss t. ex. säger i »Onda makter och goda» (sid. 106): »Det är tämligen säkert, att om Sverige i närvarande stund genomförde en allmän afväpning och slopade hela sitt militärväsen, så skulle detta i Europas politiskt tongifvande kretsar tolkas som ett erkännande, att landets nationella själfständighet vore befolkningen likgiltig, och att det följaktligen icke vore något brott att indraga större eller mindre delar af detta land i sin direkta intressesfär. Och då kan man knappast hänge sig åt den förhoppningen, att ett afväpnadt Sverige i frid och ro skulle få njuta de kulturella frukter, som en sådan afväpning i och för sig skulle kunna frambringa.» Samma ståndpunkt, fastän ännu kraftigare betonad, intar en författare i Socialdemokraten för den 1 juni 1912: »Min åsikt är alltså, att hvarje folk förverkligar bäst sina

kulturella utvecklingsmöjligheter, när det får lefva under betingelser, som stå i fullständig öfverensstämmelse med folkets egenart. I denna rika och fria utveckling ligger dess kulturella uppgift, ty därigenom lämnar det värdefullare och gedignare alster till kulturens stora världsmarknad, där utbytet sker . . . Huru viktigt det är, att hvarje nationellt slutet enhet får bringa sitt lif och sina inrättningar till harmoni med sitt säregna kynne, ligger i öppen dag. Den ena nationen kan i *djupet* icke förstås af den andra. När därför en eröfrad nation bringas under lufsformer, som äro en annans, försiggår en vingklippning, inför hvars tragiska innebörd vi måste gripas af beklämning.» Och författaren fastslår »att det väpnade försvaret innebär en garanti för friheten i det kulturella byggnadsarbetet, hvaraf åter följer, att det väpnade försvaret utgör en för kulturens egenartade utveckling betydelsefull faktor, men märk väl, betydelsefull blott så länge de mellanfolkliga förhållandena verkligen nödvändiggöra det väpnade försvarets existens.» Sådan är också de kristnas ställning: så länge det väpnade försvaret behöfs, så länge äro de ifriga försvarsvänner.

Men det gäller att göra det väpnade försvaret onödigt. Man kan ha olika uppfattning om vägen till detta mål. Hur vi se vägen skulle närmast kunna belysas genom en bild. Det väpnade försvaret är liksom en stenmur rundt omkring vårt land, som har att bära ett starkt tryck utifrån. Vår närmaste plikt är att se till att den där muren är så stark, att den förmår uthärda trycket. Där ställas stora kraf på vår offervilja. Men samtidigt ha vi att energiskt arbeta på att minska trycket mot muren. Och det göra vi genom att hos oss själfva och hela vårt folk väcka och arbeta fram brodersinnet och brodersplikten mot alla andra folk. Det

göra vi ock genom att arbeta för den rättfärdiga kärlekens tillväxt och seger inom vårt eget land.

Hvad detta innebär kan med några korta ord belysas. Först och främst att lära oss själfva och andra att börja just där vi stå, att just i våra små dagliga förhållanden göra allvarliga försök att praktisera, hvad den rättfärdiga kärleken bjuder. Att alltså i det dagliga umgänget med medmänniskorna försöka visa hvad kärleken verkligen betyder. Den, som lyckas med detta lilla till en början, han mognar för större uppgifter. Och den människan handlar väl meningslöst och utan eftertanke, som blir upprörd, då han tänker på krig och dylikt men ej i dagliga lifvet alls bekymrar sig om, att han lefver i osämja med grannen eller kanske rent af med sin egen familj. Och med hvad rätt fylles väl den med moralisk indignation öfver krigets våldsamhet, öfver neutralitetsbrott och andra krigets styggelser, som själf prisar klasstrider och predikar klasshat eller i det sociala lifvet försvarar aftalsbrott? Det är bristen på kärlek och rättfärdighetskänsla, som är driffjädern i ena fallet som i det andra, blott dimensionerna äro olika. Kanske skall krigets ohyggligheter kunna lära oss se, att hvar och en af oss med sin brist på kärlek dragit ett strå till stacken. — Vi måste alltså lära oss att börja vårt fredsarbete på närmaste håll.

Vidare, för att i vårt eget folk lägga fredens grund säkrare, måste man på fullt allvar lystra till det rop, som kommer från många håll: *gör vårt land sådant att vi verkligen kunna känna det som vårt fosterland*. Alla berättigade sociala kraf måste tillgodoses, allt måste i görligaste måtto söka tillfredsställa rättfärdighetens kraf. Och detta ligger ju direkt i kristendomens natur. Där finns inte djupast sedt något rum för en schism

mellan nationellt och socialt. — Så blir arbetet på det sundt nationellas tillväxt ett stycke kristendom.

*

Vill jag sammanfatta allt det sagda, kan det bli ungefär så: kristendomen är internationell, ty den vill nå hvarje enskild människa oberoende af hvar på jordklotet hon räknar sig hemma. Men den vill nå sitt mål genom att arbeta afgjordt nationellt. Kristendomens internationella tendens försvagar alls icke dess bestämdt nationella sinne. Den skärper det men är samtidigt dess samvete, som reagerar mot alla osunda öfverdrifter.

Till sist ännu ett ord. Vi äro i kväll samlade till diskussion en skara svensk ungdom af olika uppfattningar i många frågor. Ett ha vi dock gemensamt: ansvaret för framtidens Sverige. Inte af den ena eller andra gruppen utan af all nutida svensk ungdom kommer ansvaret att utkrävas, alla stå vi som borgesmän för Sveriges framtid. Må de framfarna dagarna ha lärt oss, att här gäller det att trots olika uppfattningar i samma led, skuldra vid skuldra, lyfta vårt Sverige allt högre och högre icke till nationell själfförhäfvelse och maktlystnad utan till mönstret för ett land, som vet sin plikt mot det egna folket och mot de andra, ett land som icke blott känner sin plikt utan också vill och kan fylla den. Vi stå i detta märkliga år vid slutet af en tidsperiod och vid början till en ny. Den gamla perioden led af kif och split och strid, af oenighet till höger och till vänster, uppåt och nedåt, inom folken och mellan folken. Den tiden gick under i det nu rasande världskriget. Den nya tiden ligger framför oss. Må vi kunna undvika kifvet och stridigheterna! Må vår sträfvan bli att hjälpa hvarandra enigt och kraftigt i byggandet på framtidens samhälle!

